

การพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรม
จริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม
อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี

พระชิตีพัทธ์ เพ็ญขันทา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

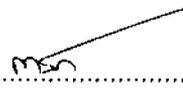
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระ
วิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
เสนอโดยพระชิตีพัทธ์ ธีรจิตโต / เพ็ญขันทา เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา

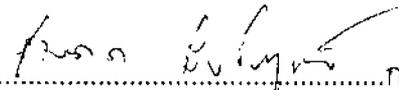
.....อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
(รองศาสตราจารย์ ดร.กวี ศิริโภาคาภิรมย์)

วันที่ 14 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2551

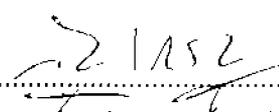
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เตชะขันทมาภ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์)

.....กรรมการ
(ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.แสน สมเน็ก)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์ ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ
ชื่อนักศึกษา	พระชิตีพัทธ์ เพ็ญขันทา
สาขาวิชา	ยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาเรื่องนี้ดำเนินการมีวัตถุประสงค์ใน 3 ข้อ คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม 2) แสวงหาแนวทาง วิธีการและดัชนีชี้วัดการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม 3) การพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ประชากรในการวิจัยมี 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนา คือ พระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จำนวน 10 รูป และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ เจ้าอาวาสวัดศรีบูรรัตนาราม เจ้าคณะอำเภอเมืองสระบุรี ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดศรีบูรรัตนาราม สามเณรผู้ช่วยการฝึกอบรม อาจารย์ นักศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม รวมจำนวน 20 รูป / คน กรอบในการวิจัยที่ใช้พัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม มี 2 ด้าน คือ ความรู้ที่ใช้ในการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม เทคนิคที่ใช้ในการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิต สรุปได้ดังนี้

1.1 พระนิสิตส่วนใหญ่เคยทำหน้าที่เป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ส่วนใหญ่มีอายุ 20-25 ปี พระนิสิตทุกรูปจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทุกรูป และจบนักธรรมชั้นเอกทุกรูป เหตุที่ทำหน้าที่เป็นพระวิทยากรต้องการเผยแพร่พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสู่กลุ่มนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

1.2 พระนิสิตส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก

1.3 พระนิสิต มีการปฏิบัติต่อสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก

2. แนวทางและวิธีการในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิต ประกอบด้วย 1 โครงการ 5 กิจกรรม คือ

โครงการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ

1. รูปแบบและกระบวนการอบรมที่ดี
2. เทคนิคการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เข้ารับการอบรม
3. การใช้สื่อและการผลิตสื่อเพื่อการอบรม
4. คุณสมบัติของการเป็นพระวิทยากรที่ดี
5. สาระธรรมจากพุทธสุภาษิต

3. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิต ดังนี้

พระนิสิตมีความรู้ ความเข้าใจถึงสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมตอบถูกต้องร้อยละ 80 มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีระดับการปฏิบัติต่อสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกรายการหรือคิดเป็นร้อยละ 80

4. ผลการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตตามแนวทางและวิธีการพัฒนาที่ได้จากการแสวงหาร่วมกันของผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีดังนี้

4.1 พระนิสิตมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากหรือคิดเป็นร้อยละ 86.67 มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการปฏิบัติต่อสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 93.33 พระนิสิตทุกรูปมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่เป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม สามารถทำงานได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ

4.2 ผลการประเมินโครงการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก

Thesis Title An Efficiency Development in Becoming Specialized Monks in Training and Teaching Morality for Wat Sriburirattanarom Student Buddhist Monks, Mueang District, Saraburi Province

Thesis Advisors Asst. Prof. Dr. Chomnat Mansamrit
 Dr. Supote Kordsuwan

Name Chitiphat Phiakhantha

Concentration Development Strategy

Academic Year 2008

ABSTRACT

This research and development aims to 1) study the current state of the efficiency development of becoming specialized monks in training and teaching morality, 2) pursue guidelines, methods, and key indicators for the efficiency development of becoming specialized monks, and 3) develop an efficiency for becoming specialized monks in training and teaching morality. A population of two groups were employed in this research: the developmental insiders, i.e. 10 Wat Sriburirattanaram students, monks, and 20 others-involved-that is the abbot of Wat Sriburirattanaram and his assistants, the local chief Buddhist monk from Mueang District, Saraburi Province, training assistant novices, teachers, students, experts, and project participants. The research frame comprised 2 aspects: The knowledge, and techniques used in training morality.

The findings showed that:

1. current state, problems, and needs of said development could be concluded as follows:

1.1 most student monks becoming specialized monks in training and teaching morality were aged 20-25 years and all monk students graduated with Bachelor's Degree and as first class dharma scholars. They did their duty as specialized monks because they wanted to disseminate the dharma teachings of the Buddha to students and people.

1.2 most student monks knew, understood and had positive attitude in said development at a high level.

1.3 student monks practiced towards the efficiency in becoming specialized monks for training and teaching morality at a high level.

2. guidelines and methods in said development comprised 1 project with 5 activities as follows:

- 2.1 good form and good process in training
- 2.2 motivational techniques for participants
- 2.3 media usage and media production for training.
- 2.4 qualities for becoming specialized monks.
- 2.5 dharma information from Buddhism maxims.

3. key indicators for success in said development were as follows:

students monk knew and understood the efficiency of becoming specialized monks for training and teaching morality at 80 percent. They had opinion towards said efficiency at the highest level. Their practice levels towards said efficiency were at 80 percent.

4. the result of said development according to the guidelines and developmental methods received from the cooperation of said insiders and others involved were as follows:

4.1 86.67 percent of the student monks knew and understood regarding said efficiency at a high level. Their opinion towards said efficiency was at the highest level. Their practices towards said efficiency were at 93.33 percent. All student monks participated in their duties as specialized monks for training and teaching morality and worked efficiently.

4.2 said developmental project evaluation results were rated at a high level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นผลงานที่มุ่งสนองงานด้านการพัฒนาพระภิกษุในพุทธศาสนา ให้ดีมีประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตาม ปณิธานของพระธรรมปิฎก (ชวลิต อภิวฑฒโน) เจ้าอาวาสวัดพระพุทธรบาทราชวรมหาวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี กราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณที่ได้เมตตาอนุเคราะห์สนับสนุนทุนการศึกษา จนจบการศึกษา กราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระราชเมธากร เจ้าอาวาส วัดศรีบุรีรัตนาราม รองเจ้าคณะจังหวัดสระบุรี ท่านได้ให้ข้อมูลและให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณในความร่วมมือน้ำใจที่ได้รับจากผู้มีส่วนสำคัญ คือ พระราชเมธากร เจ้าอาวาสวัดศรีบุรีรัตนาราม พระอาจารย์มหาสมหมาย ชนมเสวี เจ้าคณะอำเภอเมืองสระบุรี พระอาจารย์มหาสมควร ญาณวีโร เลขานุการกรรมการบริหารศูนย์ปฏิบัติธรรมสิริธรรมมุนี พระนิสิตวัดศรีบุรีรัตนาราม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

เจริญพรขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์ ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เตชะขันธ์หมาก , ดร.แสน สมนึก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริเพ็ญ มากบุญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ เรือนเนการ ที่ให้คำปรึกษา ตลอดทั้งคณาจารย์ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ทุกท่านที่ให้ความรู้ และอำนวยความสะดวกในการติดต่อกับทางมหาวิทยาลัย

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบคุณงามความดีแต่บิดา มารดา ครูอุปัชฌาย์อาจารย์ ผู้มีพระคุณอันประเสริฐ ที่เป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาคอยช่วยเหลือเกื้อหนุนและเป็นกำลังใจให้เสมอมาจนงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

พระชิตีพัทธ์ เพ็ญชนทา

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
บริบทวัดศรีบูรรัตนาราม ตำบลปากเพรียว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี	10
สมรรถนะการเป็นพระวิทยากร.....	12
ความรู้ของพระวิทยากร.....	14
เทคนิคการฝึกอบรมของพระวิทยากร.....	20
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	41
บทที่ 3 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี.....	46
คำถามการวิจัย.....	46
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	46
วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
ผลการวิจัย.....	53
บทที่ 4 แนวทางและวิธีการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี.....	66
คำถามการวิจัย.....	66
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	66
วิธีดำเนินการวิจัย.....	66

	หน้า
บทที่ 4 (ต่อ)	
ผลการวิจัย.....	68
บทที่ 5 การพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี.....	73
คำตามการวิจัย.....	73
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	73
วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
ผลการวิจัย.....	79
บทที่ 6 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	89
สรุปผลการวิจัย.....	89
อภิปรายผลการวิจัย.....	92
ข้อเสนอแนะ.....	94
บรรณานุกรม.....	96
ภาคผนวก.....	99
ภาคผนวก ก.....	100
แบบสอบถามเพื่อการวิจัยการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึก คุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี.....	102
แบบสัมภาษณ์การพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี.....	109
ภาคผนวก ข.....	111
โครงการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม...	112
ภาคผนวก ค.....	167
แบบประเมินความรู้ ความเข้าใจสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม.....	169

	หน้า
ภาคผนวก (ต่อ)	
แบบประเมินความคิดเห็นสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม.....	170
แบบประเมินการปฏิบัติต่อสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม.....	172
แบบประเมินโครงการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม.....	174
ภาคผนวก ง	175
หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	176
รายชื่อผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรมของพระนิติต.....	177
รายชื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรมของพระนิติต.....	178
รายชื่อตัวแทนผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุมกลุ่ม.....	179
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรมของพระนิติต.....	180
ภาคผนวก จ	181
ภาพ 1 กิจกรรมประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาและ ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา.....	182
ภาพ 2 กิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม.....	183
ภาพ 3 กิจกรรมหลังการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม.....	187
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	189

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จังหวัดสระบุรี.....	54
ตาราง 2 จำนวนร้อยละและระดับความรู้ของพระนิสิตเกี่ยวกับสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม.....	56
ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่อสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จังหวัดสระบุรี.....	58
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติที่มีต่อสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จังหวัดสระบุรี.....	60
ตาราง 5 จำนวนร้อยละและปัญหาในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จังหวัดสระบุรี.....	62
ตาราง 6 ความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จังหวัดสระบุรี.....	63
ตาราง 7 สรุปปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จังหวัดสระบุรี.....	65
ตาราง 8 สรุปแนวทาง วิธีการพัฒนา และกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จังหวัดสระบุรี.....	71
ตาราง 9 ร้อยละและระดับความรู้ ของพระนิสิต ต่อการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จังหวัดสระบุรี หลังการพัฒนา.....	80
ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนารามที่มีต่อสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม หลังการพัฒนา.....	81
ตาราง 11 ร้อยละของการปฏิบัติของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนารามที่มีต่อสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม หลังการพัฒนา.....	83
ตาราง 12 ค่าร้อยละของการประเมินโครงการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จังหวัดสระบุรี	86
ตาราง 13 สรุปผลการวิจัยตามตัวชี้วัดความสำเร็จถึงการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม จังหวัดสระบุรี.....	88

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบการพัฒนาสมรรถนะการเป็นพระวิทยากรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ของพระนิสิตวัดศรีบูรรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี.....	7
ภาพ 2 เปรียบเทียบโลกทัศน์ของผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	42